

Informeel afscheid

'We willen graag een informeel afscheid.' Het is een wens die ik steeds vaker hoor. En vrijwel altijd stel ik dezelfde vraag. 'Wat verstaat u onder informeel?' Dan volgt er vaak een korte stilte. Niet omdat mensen het antwoord niet weten, maar omdat het woord zoveel kan betekenen.

Voor de één is informeel een huiskamer, met de kist in het midden, koffie, wijn of bier op tafel. Iedereen in de kring vertelt een anekdote. De ene herinnering roept de volgende op. Er wordt gelachen, er vallen stiltes en soms glijden de tranen vanzelf over een wang. Of iemand staat ineens op om een verhaal te vertellen. Niet omdat het op het programma staat, maar omdat het verhaal op het hart ligt en zich op dat moment aandient. Voor een ander is het juist buiten. Geen plafond, maar een lucht waar af en toe een wolk voorbijtrekt. Of een oude boom die al tientallen jaren zwijgend toekijkt.

En dan zijn er families die zeggen dat het vooral niet te formeel moet zijn. Om vervolgens een draaiboek te maken waar de gemiddelde toneelregisseur jaloers op zou zijn. Wie spreekt, welke muziek klinkt, wanneer er een glas wordt geheven, wanneer de kinderen iets doen en wanneer er vooral even niets gebeurt. Alles tot in de puntjes voorbereid. Daar vind ik altijd een mooi contrast. Niet omdat het tegenstrijdig is, maar omdat het precies laat zien hoe verschillend mensen zijn. Ik heb inmiddels geleerd dat informeel geen vorm is. Het is een gevoel.

Mijn werk begint daarom niet met het reserveren van een locatie of het kiezen van muziek. Het begint met luisteren. Waarom wilt u het informeel? Wat hoopt u dat uw gasten straks voelen wanneer ze naar huis gaan? Wanneer was uw man op zijn mooist? Waar zou uw moeder zich prettig bij hebben gevoeld? En vooral: wat past bij degene van wie u afscheid neemt? De antwoorden op die vragen zijn veel belangrijker dan het woord waarmee het gesprek begon.

Alexandra Markusse (1974)

Ik heb inmiddels geleerd dat informeel geen vorm is. Het is een gevoel.

Misschien merk ik dat wel het duidelijkst wanneer ik met collega's samenwerk. Wie nieuw is in het vak of gewend is te vertrouwen op een draaiboek, zoekt houvast. Logisch ook. Een draaiboek stelt geen wedervragen en verrast je niet. Maar een familie doet dat wel. Die verandert onderweg van gedachten, wordt overvallen door emoties of besluit op het laatste moment dat een kleinkind toch iets wil zeggen. Juist dan wordt zichtbaar dat een uitvaart begeleiden iets anders is dan een familie begeleiden.

Juist daarom vraagt een informeel afscheid soms meer vakmanschap dan een traditioneel afscheid. Een protocol kun je volgen. Een familie niet. Iedere familie heeft haar eigen dynamiek, haar eigen humor, haar eigen verdriet en haar eigen manier van liefhebben. Daar moet je als uitvaartondernemer in mee durven bewegen. Soms richting geven. Soms juist ruimte laten. Weten wanneer je iets toevoegt en wanneer je vooral niet in de weg moet lopen.

Uiteindelijk maakt niet de vorm een afscheid bijzonder. Dat doen de verhalen. De stiltes. De lach die zomaar tussen de tranen door verschijnt. Het kind dat iets zegt wat geen volwassene had kunnen bedenken. De hand die even op een schouder wordt gelegd. Voor een buitenstaander lijkt er soms weinig bijzonders te gebeuren. Iemand schenkt nog een kop koffie in. Twee broers staan zwijgend naast elkaar naar een foto te kijken. Een kleindochter kruipt onverwacht op schoot bij haar oma. En toch zijn het juist die gewone momenten waarin het afscheid zijn diepste betekenis krijgt.

En eigenlijk is dat ook het antwoord op mijn vraag aan het begin van ieder gesprek. 'Wat verstaat u onder een informeel afscheid?' Uiteindelijk gaat het zelden over de vorm. Het gaat erom dat mensen zich vrij voelen om afscheid te nemen op een manier die echt bij hun geliefde past.

